

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ, 27. ОКТОВРА 1901.

ГОД. XXVI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 11.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут па по табака. — Стои за Нови Сад 80 п. а на страни 1. кр. 20 п. масачно. —

О ПОЗОРИШНОМ РЕПЕРТОАРУ.

Далеко би нас одвело, кад бисмо овде стали рећати, шта би све из наше драмске књижевности ваљало давати. Довољно је да речемо, да би с највећом пажњом ваљало неговати народни репертоар. То би требало увек имати пред очима.

Из стране књижевности ваљало би брати само оно, што је најбоље. Само старија дела, која време није прегазило, могу заслужити тај епитет. Данашња дела могу ретко кад да се уздигну до правог класичног нивоа. Данашњи писци и уметници сувише стоје под утешајем до крајности ћудљиве моде. Једном речи, наш репертоар, као ретко који у великих народа, има вео ма велики задатак. Он треба да васпитава укус наше публике. Укус наше публике још је на примитивном ступњу. То је укус већином довољно необразована човека. Отуда у нас ремек-дела великих песника и писаца пролазе релативно тако рђаво. Гледајући таква дела, наша публика, до душе, не чини глупе примедбе, али ћути и иронично мање главом, као да јој је смешно, што још има понекога да таква дела слави. Она не разуме класична дела. Она није навикнута да их често слуша и гледа. Њој нико никада није објашњавао значај и смер поједињих дела. За то она често одушевљено поздравља којекакве будалаштине, које мозак ни најмање не покрећу да мисли. Публика наша у опште воли празно шаренило. Још ако је то шаренило помало шикантно, онда она не оклева, да таквим делима поклони своју пажњу и љубав своју. За то она више пута необуздано пљеска најгорим бесмислицама. Она тражи да тренутно заголица очи и уши своје.

По њезину мишљењу — ако у опште мисли — то је једина задаћа позоришне уметности. Она њој не признаје никакав дубљи значај. Али јој ипак признаје један. То је забава, убијање досаднога времена пре спавања.

С тога и удешавање репертоара није ни најмање ласна ствар. Репертоар треба да отвори очи нашем свету. Треба да га научи, где ће се дивити тековинама бе-смртних генија, а где ће презирати отвратно трабунање сујетних књижевних надничара. Треба да јој отвори срце за узвишење и спасоносне идеје, а затвори пред голицавим речима грубе животињске чулности. Репертоар треба да доврши васпитање човеково, којим ће ласније и слађе пролазити кроз мучан и тренутан живот. Молијеров „Мизантроп“, Гетеов „Фауст“, Шекспиров „Хамлет“, „Краљ Лир“, „Млетачки трговац“, „Отело“, „Ромео и Јулија“, итд., Софоклов „Едип у Колону“, Шилеров „Валентин“, „Марија Стјуартова“, итд. Лесингова „Емилија Галотијева“ итд. васпитно ће утицати на свакога здравога човека. То су дела вечне мудрости, дубоке проницавости, огромнога искуства и бескрајне љубави. То су вечита дела поред којих пролазе небројена покољења и скидају капе пред величанственим творевинама генија. И док та дела живе вечно, као време и простор што су вечни, дотле легијони недонопчади одлазе у вечну таму. Она су тренутно блеснула и угасила се. Али тај блесак није био природан, као блесак муње, него извештачен, као свакога ватромета.

П. С. Т.

КАКО САМ ПОСТАО КОМИЧАР?

Написао: Коклен, млађи.

Славни француски глумац, члан „Француске Комедије“, у једном француском листу овако прича, како је постао комичар:

Дошао сам у Париз са одређеном намером да играм улоге јунака и љубавника. Моја страст према позоришту почела се у мене будити кад ми је било тек четир године. Дивио сам се свом старијем брату, који је за својих једанаест година декламовао тако озбиљно, са тако широким покретима, да је и мени дошла воља, да се угледам на њега те да патетично повичем:

— О! Оо!

Још су ми натраг закопчавали чакширице, а ја сам већ свуд ишао за својим старијим братом. Ала је лено декламовао! Као да сам растао, кад сам га слушао. Мој је братгинуо за позориштем. Док је био помоћник у посланичара, десило му се више пута, да загори торта, или да заборави на госте, које треба да послужи, а кад су искали од њега, да им да комад торте за шест су-а, овако је одговарао, растуживши се:

— Једва изађосмо из велике капије уличасте Троје...

Мене, шегрта у посланичарници, шиљали су на све стране. Носио сам посланице у куће. Час по тек залутам те и не дођем до оних, који су наручили посланице. Онда седнем на бедеме наше варошице Boulogne sur mer, а по глави ми зује улоге мого брата, који је од шеснаест година као дилетант ступио у варошком позоришту. То је позориште лебдело преда мном као какав бајан вилистан. Седео бих онде задубљен у мисли, прсте бих забагљао у торту, што вреди дваваест су-а, па час бих ногодио рефрен каква куплета, час бих опет декламовао стихове какве драмске тирade. Мршавим својим рукама големе сам тесте шарао по ваздуху а то је испанитала сирота торта...

Тако сам одврнуо заносећи се. Имао сам дугу смеђу косу, дугуљасто, али правилно лице. Од то доба нешто сам се променио. Булоњски mestari, Енглези, гледали

су лоријетом и радо би ме били адоптирали, јер је у мом лицу било нешто на енглески. Брат је мој онда већ ишао у конзерваторију, ја тек у гимназију. Но и то сам бивао већи, све је већма расла у мене љубав према глумаштву. У школи су ме због мого лакрдисања прозвали комедијашем. Осећаје сам своје изражавао јаком мимиком. Глуким својим цртама на лицу умео сам да се преподобим на сточачини, а том се сви само смејали. Мало по мало па сам почeo учити улоге. Срце ме је вукло за озбиљнијом врстом. Држао сам, да ми је позив на земљи, да одиграм Ри-Блаза и друге томе подобне улоге.

Улоге сам своје играо у соби и по који пут сам тако викао да се разбегле мачке по дворишту. Једни захтев за моју, ако Бог да, глумачку каријеру била је осетљивост, коју је велики глумац Талма толико ценио, да је по рођеним својим речима више давао на једног осетљивог глумца него на десет разумних. А ја сам био осетљив. Често сам у судама декламовао Ри-Блаза.

Волео бих био да сам могао доснети у конзерваторију, али сам неко време у потаји жељковао. За тајну моју знао је само један човек, господин Хире, пријатељ паше куће а трговац платном близу Булоња. Њему сам одекламовао Ри-Блаза. Чисто га гледам како седи на велику дивану па слуша. Ја сам почeo:

Дозволи да руку ти стиснем к'о некад у сретно време радости и беде. —

Био сам блед, а декламовао сам несигурним гласом. Стисло ми се грло, једва је крозање пролазио глас, јер је од тога зависила судба мого живота, хоће ли се моја декламација допasti господину Хирету. Ако он каже, да добро декламујем, онда могу бити глумац. Хире се замислио, најпосле проговори. Мени су тих неколико тренутака били тако дуги, као читав век. На послетку ће рећи Хире:

— Бијете добар глумац. Само...

— Само? — запитам а срце ми стало.

— Само ваља да боје стиснете зубе. Тако, као да хоћете да угризете ту улогу, Кад свладате ту погрешку, моћи ћете играти јунаке и љубавнике.

Обрадовао сам се, кад ми Хире то рече, па већ сам унапред гледао, како ћу ја играти заљубљену господу, а брат ми у Комедији даје слуге. У то сам време био помоћни чиновник код булоњске железнице. После два месеца, како сам пред Хиретом одиграо своју улогу, одем у Париз, да будем глумац. Станем пред испитну комисију у конзерваторији. На мени је био плаветан капут са ситним дрнојцима, као снег бела таласава конуља и црне чакнире. Дрхтао сам. Моје су ме оптре судије мерили од главе до пете. Декламовао сам пред њима улогу Клитандра из Молијеревих „Учених жена“. Стрепећи сам очекивао сутрашњи дан. Кад сутра, а ја добијем позив да дођем у конзерваторију. Позив! Ала сам био блажен. Постао сам конзерваториста! Дигао сам главу, а прсте сам час по романтично умрсio у косу. Рење ми је постао професор. Мој брат је рекао Рењеру:

— Брат мој рад је да игра љубавне улоге.

— Још није извесно, — одговорио је Рење — јер је испитна комисија нашла, да је био врло комичан у Клитандровој улози,

а и што је главно није ни бог зна како леп.

Мој брат ће на то:

— Леп, леп! Не мора бити леп. Могу рећи, да ће у бојем оделу, мало удешен и дотеран, са свим лепо изгледати.

Сутра дан сам стао пред нову испитну комисију са одређеном намером, да утерам у лаж јучерашње судије. Опет сам играо Клитандрову улогу. На њиховим се лицима указао ироничан осмех.

— Пријатељу — рече Рење — а знате ли ви коју комичну улогу?

— Како не бих знао!

— Па де одиграјте једну.

— Одиграо сам улогу Ренеја из „Љубавне љутње.“ Судије се стали смешкати, али је то већ био другчији осмех него онај од пре.

— Де, да чујемо још што! — реконше.

А ја онда одиграм улогу Жана из „Свачалицâ“. Сви се смејали. Тај је монолог био прогностикон моје будућности.

— Тако, тако, драги пријатељу — рече Рење. — Заборавите све своје трагичне улоге па се латите комичних, јер имате наслеђане очи, смешну главу а нос као сви ваши, једном речи, ви сте исти такав Коклен, као и брат ваш, па ћете се с њим натећати у комичним улогама.

Тако сам постао комичар.

ЛИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа). У суботу, 27. октобра (9. новембра), први пут: „Нитуш.“ Шаљива оперета у 3 чина, написали С. Мељак и А. Мило, с француског превео Душан А. Ђокић, музика од Херве-а.

У недељу, 28. октобра (10. новембра): „Хајдук Вељко.“ Јуначка игра у 3 чина, с певањем, од Јована Драгашевића. — За тим: „Апотеоза.“ Слика у 1 чину, с певањем, од Ј. Драгашевића, музика од А. Освалда.

У уторак, 30. октобра (12. новембра), први пут: „Обичан човек.“ Шала у 3 чина, написао Бранислав Ђ. Нушић. — Пре тога: „Иво кнез од Семберије.“ Историј-

ски фрагмент у 1 чину, написао Бранислав Ђ. Нушић.

(Прилози на српско народно позориште).

1.) Г. Нестор Симоновић, трговац у Пригу, исплатио је последњи оброк своје чланарине у износу од 20 круна, те је тиме постао редован и дефинитиван члан.

2.) Српска омладина у Пригу послаја је 107 круна 60 ф. као чист приход од забаве, коју је првредила у корист српском народном позоришту.

На свима овим радољубивим прилозима изјављује управни одбор „Друштва за српско народно позориште“ своју најточнију захвалност.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

1. Представа.

У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ.

У претплати 1.

У Новом Саду, у суботу, 27. октобра 1901.

ПРВИ ПУТ:

НИТУШ.

Шаљива оперета у 3 чина, написали С. Мењак и А. Мило, с француског превео Ђушан Л.

Ђокић, музика од Херве-а. — Редитељ: Ђинић. — Оркестром управља: А. Освалд.

ОСОБЕ:

Дениза од Флавинија — — Д. Спасићка.
 Мајор гроф од Шато Жибуса Ђинић.
 Управитељ позоришни — — Ђушановић.
 Целестин — — — — Добриновић.
 Фердинанд од Шапилатреа Марковић.
 Ђорио — — — — Бакаловић.
 Густав, официр — — — Николић.
 Роберт, официр — — — Васиљевић.

Редитељ	— — — —	Стефановић.
Игуманија	— — — —	М. Тодосићка.
Дувна	— — — —	Д. Николићка.
Корина	— — — —	Л. Вујчићева.
Жимблета	— — — —	М. Радошевићева.
Лидија	певачице	З. Добриновићка.
Силвија	— — — —	Д. Матејићка.
Жоржета	— — — —	К. Виловчевица.

Уз судоловање војничке музике ц. и кр. 70. пешачке пуковније петроварадинске.

У недељу 28. октобра (10. новембра): „Хајдук Вељко“. Јуначка игра у 3 чина, с певањем, написао Ј. Драгашевић. — За тим: „Анотеоза“. Слика у 1 чину, с певањем, музика од А. Освала.

УЛАЗНЕ ЦЕНЕ: Ложа у партеру: 11 круна. — Ложа у I. спрату: 10 круна. — Седиште у I-II. реду: 2 круне, 40 потура. — Седиште у III-VI. реду: 3 круне. — Седиште у VII-XI. реду: 1 круна 60 пот. — Седиште у XII. реду: 1 круна, 20 пот. — Седиште на балкону у I. реду: 2 круне, 40 пот. — Седиште на балкону у II. реду: 1 круна, 60. пот. — Седиште на балкону у III-IV. реду: 1 круна. — Седиште на галерији у I. реду: 80 пот. — Седиште на галерији у II. реду: 60 пот. — Стојање у партеру: 80 пот. — Стојање на I. галерији: 60 пот. — Стојање на II. галерији: 40 пот. — Баџи и војници до наредника: 40 потура.

Улазнице могу се добити обдан у књижарници браће М. Поповића, а у вече од 7 сата на каси.

Болуј: М. Марковићка, Ј. Тодосић.

Почетак тачно у $7\frac{1}{2}$, свршетак у $10\frac{1}{2}$ сахата.